

[Steen Folke]

befordre noget af den mistænkeliggørelse af mexikaneren, som politiet havde samlet materiale sammen til.

Som bekendt nægtede myndighederne mexikaneren mulighed for at få prøvet politiets påstande ved en domstol. På den baggrund kom ombudsmanden reelt til at fungere som domstol i sagen. Lad være, at regeringens og justitsministerens brug af ombudsmandens redegørelse faktisk var et misbrug. Vi mener, at ombudsmanden burde have afholdt sig fra at komme med sin egen bevisbedømmelse. Vi mener faktisk, det er forkasteligt, at han indirekte optrådte som domstol og derved gav justitsministeren og regeringen et alibi for at udvise mexikaneren.

Dette er baggrunden for, at vi vil undlade at stemme for forslaget om at tage ombudsmandens beretning til efterretning.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg skal anbefale folketinget at tage ombudsmandens beretning til efterretning.

Den sag, som hr. Steen Folke omtalte, forholder sig efter min opfattelse ikke ganske på den fremstillede måde. Det er efter min mening kun ret og i overensstemmelse med det, man ønsker af en ombudsmand, at han gør opmærksom på alle omstændigheder omkring en bestemt sag. Jeg føler ikke, der er nogen grund til at drage i tvivl, at ombudsmanden også har gjort det i denne sag. At jeg så konkret er tilhænger af, at det danske retssamfund hurtigst muligt tilvejebringer retstilstande på dette område, udvisning af udlændinge, er noget helt andet. Det har ombudsmanden jo også andre steder udtalt sig om, og han har været meget kritisk over for den gældende tilstand. Det kommer ikke en godkendelse af ombudsmandens beretning ved, at en justitsminister også efter min opfattelse brugte ombudsmandens indlæg meget hårdt, for hårdt.

Derfor skal jeg endnu en gang anbefale, at man godkender ombudsmandens beretning her i dag.

Tove Jørgensen (DKP):

DKP er for så vidt enig i den kritik, som hr. Steen Folke har fremsat, og det fremgår da også af de bemærkninger, vi er kommet med i betænkningen om ombudsmandsberetningen, men vi vil fra DKPs side ikke være

med til at forflygtige det ansvar, der ligger hos ministeren og hos regeringen. Derfor vil vi ikke lade denne konkrete sag øve indflydelse på vores godkendelse af ombudsmandens beretning.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslaget til folketingsbeslutning vedtoges med 115 stemmer mod 23; 5 stemte hverken for eller imod.

Anden næstformand (Karlskov Jensen):

Der vil nu blive givet folketingets ombudsmand meddelelse om denne vedtagelse.

Den næste sag på dagsordenen var:

9) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om udvidelse af uddannelseskapaciteten for sygeplejerske-, sundhedsplejerske-, jordemoder-, sygehjælper- samt fysio- og ergoterapeutuddannelserne [af Lilli Gyldenkilde (SF) m. fl.].

(Beslutningsforslag nr. B. 39. Fremsat 3/11 78).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Indenrigsministeren (Enggaard):

Det fremsatte forslag, der har til formål at bekæmpe arbejdsløsheden, specielt blandt unge kvinder, og øge serviceniveauet inden for sundhedssektoren, er en fortsættelse af det forslag til folketingsbeslutning om ophævelse af adgangsbegrænsningen til sygeplejerske-, sundhedsplejerske-, jordemoder- og sygehjælperuddannelserne, som forslagsstillerne fremsatte den 31. januar i år. I forbindelse med behandlingen af dette forslag gav arbejdsministeren på regeringens vegne udtryk for, at forslaget ikke ville kunne gennemføres uden dybtgående ændringer i uddannelserne inden for sundhedssektoren. Regeringen var imidlertid enig med forslagsstillerne i sigtet med forslaget.

Både den tidligere indenrigsminister og jeg har da også, siden vi behandlede det første forslag, arbejdet videre med problemerne

[Indenrigsministeren]

omkring en udvidelse af uddannelseskapa-
citeten for en række af de grupper, som næv-
nes i det forslag til folketingsbeslutning, vi
nu drøfter, nemlig dels ved at klarlægge det
reelle behov for personale med disse uddan-
nelser, dels ved at tilstræbe en forøgelse af
uddannelseskapa-
citeten til dækning af beho-
vet.

De pågældende personalegrupper falder i
to kategorier, nemlig dem, der uddannes i
amtskommunal regie, dvs. sygeplejersker og
sygehjælpere, og dem, der uddannes i statslig
regie, nemlig sundhedsplejersker, jordemødre
og fysio- og ergoterapeuter.

For så vidt angår sygeplejersker og syge-
hjælpere må man gøre sig klart, at staten kun
har begrænsede muligheder for at påvirke
amtskommunernes uddannelseskapa-
citet, nemlig gennem fastlæggelse af uddannelses-
planer, der giver mulighed for en intensiv
udnyttelse af eksisterende praktikpladser,
gennem henstillinger at søge at påvirke den
enkelte amtskommune til om muligt at udvi-
de sin uddannelseskapa-
citet samt gennem
udvidelse af kapa-
citeten ved den af staten
finansierede uddannelse af sygeplejelærere
ved Danmarks sygeplejerskehøjskole at sørge
for, at der er tilstrækkeligt med lærere til ud-
dannelse af de yderligere sygeplejeelever.

For sygeplejersker blev der i foråret 1978
besluttet en ændring af uddannelsen, der skal
træde i kraft i 1979. Den besluttede ændring
er i sine krav til praktikuddannelsen udfor-
met så fleksibelt, at den giver muligheder for
en vis udvidelse af uddannelseskapa-
citeten. Jeg har i en henvendelse til sygehuskommu-
nerne kraftigt opfordret dem til at udnytte
disse muligheder. Endvidere har et nyt ud-
valg under indenrigsministeriet netop påbe-
gyndt arbejdet med at søge etableret en syge-
plejerskeuddannelse, der fuldt ud kan imøde-
komme behovet. Endelig er vi indstillet på,
at behovet for sygeplejelærere må opfyldes i
takt med, at uddannelseskapa-
citeten for syge-
plejeelever forøges.

For så vidt angår sygehjælperuddannelsen,
kan jeg oplyse, at der i januar 1978 er gen-
nemført en ændring af uddannelsen, der mul-
liggør en langt mere fleksibel tilrettelæggelse
af den heri indeholdte praktikuddannelse
end tidligere, og efter det for mig oplyste har
flere amtskommuner allerede gennemført
udvidelser af uddannelseskapa-
citeten, mens
andre har planer derom.

Det nævnes i bemærkningerne til forsla-
get, at det er vigtigt, at de mange uddanne-
de sygehjælpere, som i dag er i arbejde, får
mulighed for at få en uddannelse. Dette er
jeg ganske enig i. Det vil være af betydning
for kvaliteten af den enkeltes erhvervsudø-
velse og vil endvidere sikre de pågældendes
ansættelsesforhold. Sigtet er da også, at man
snavest muligt skal komme ud af situationen
med de mange uddannede sygehjælpere, og
fra en række amtskommuners side gøres der
også en betydelig indsats for at afvikle den,
bl. a. derved, at mange sygehjælpereskoler har
lavet en kvotaordning, hvorved en vis del af
uddannelsespladserne reserveres for ikke-
uddannede sygehjælpere beskæftiget ved ple-
jehjem.

For så vidt angår de statslige uddannelser
er regeringen opmærksom på de aspekter i
relation til serviceniveau og beskæftigelse,
der ligger i en udbygning af uddannelseska-
paciteten. Om de enkelte uddannelser kan
jeg oplyse følgende:

Jordemoderuddannelsen henhører under
undervisningsministeren, men jeg kan oplyse,
at mens der indtil 1976 årligt blev optaget
30-40 jordemoderelæver ved rigshospitalets
jordemoderskole, blev kapa-
citeten i 1976 ud-
videt til 60 elever årligt. Denne udvidelse er
indtil videre placeret på rigshospitalet, men
det er hensigten i efteråret 1979 at åbne en
jordemoderskole i Ålborg med en årlig kapa-
citet på 20. Samtidig vil den årlige uddannel-
seskapa-
citet på rigshospitalets jordemoder-
skole blive nedskåret til 40, og det vil sige, at
den totale årlige kapa-
citet fortsat vil være 60.

Der er netop i år blevet lavet et prognose-
arbejde vedrørende behovet for jordemødre
frem til 1990. Dette arbejde viser, at en ud-
dannelseskapa-
citet på 60 årligt vil være fuldt
ud tilstrækkelig til at dække behovet.

Forslagsstillerne nævner i bemærkningerne
til forslaget, at de gerne vil skabe muligheder
for, at kvinder, der ønsker det, kan føde på
mindre fødeklinikker eller hjemme, og at det-
te ønske er med til at begrunde deres forslag
om uddannelse af flere jordemødre. Jeg vil
gerne slå fast, at den politik, der har været
ført på dette område, ikke er begrundet i
mangelen på jordemødre, men har taget sigte
på problematikken om risikoen for den fø-
dende kvinde og for barnet. Det er imidlertid
et helt emne for sig, og jeg skal derfor her
nøjes med at oplyse, at den siden 1973 gen-

[Indenrigsministeren]

nemførte ændring af fødselsbetjeningen med en koncentration af fødslerne på færre fødesteder efter sundhedsstyrelsens opfattelse allerede har haft gunstige resultater i så henseende. I øvrigt er jeg rede til at stille materiale herom til rådighed, dersom man ønsker det, under et eventuelt udvalgsarbejde.

Til forslaget om udvidelse af uddannelseskapa- citeten på ergo- og fysioterapeutuddannelserne skal jeg oplyse, at der her er tale om en sag, som regeringen tillægger stor vægt.

På baggrund af en i sommeren 1978 færdiggjort undersøgelse af udbud af og efterspørgsel efter ergo- og fysioterapeuter frem til 1990 har ministeriet undersøgt muligheden for dels at udvide de eksisterende skoler, dels at etablere nye skoler, og på forslaget til finanslov for 1979 er der da også søgt bevilget de første yderligere penge til flere uddannelsespladser. Det er sigtet, at der fra september 1979 skal ske en fordobling af kapaciteten på skolen i Holstebro, og forhåbentlig vil dette kunne følges op allerede i 1980 med yderligere pladser, fortrinsvis i Jylland, hvor behovet for flere ergo- og fysioterapeuter så ud- præget er størst.

Jeg skal i denne forbindelse nævne, at en forudsætning for på længere sigt at yde en virkelig effektiv indsats på dette område er, at der etableres en egentlig læreruddannelse for ergo- og fysioterapeuter. Et udvalg under indenrigsministeriet er ved at afslutte sit arbejde med et forslag herom, og forhåbentlig kan en sådan uddannelse af ca. 1 års varighed blive en realitet fra 1980.

Endelig nævner forslagsstillerne sundhedsplejerskeuddannelsen og påpeger bl. a., at der i flere kommuner ikke findes sundhedsplejersker. Jeg kan i den forbindelse oplyse, at uddannelseskapa- citeten på sundhedsplejerskelinjen på Danmarks sygeplejerskehøjskole ved Århus universitet fra og med undervisningsåret 1976-77 har været udvidet fra normalt 80 til 120, og at der er truffet beslutning om, at denne udvidelse skal være gældende foreløbig også for undervisningsåret 1979-80.

Indenrigsministeriet har senest i sommeren 1978 på baggrund af bl. a. udbygningsplanerne på det sociale og sundhedsmæssige område søgt at opføre, hvorledes efterspørgslen efter sundhedsplejersker til småbørns- og skolesundhedsplejen forholder sig til antallet af uddannede sundhedsplejersker. Meget tyder på, at efterspørgslen skulle kunne imøde-

kommes efter udgangen af undervisningsåret 1979-80, såfremt tallene ansues på landsbasis. Jeg er naturligvis godt bekendt med, at visse kommuner har vanskeligheder med at skaffe sundhedsplejersker, og det kan nok ikke afvises, at dette også her og dér vil være tilfældet efter 1979-80. Der er imidlertid her tale om et geografisk bestemt problem, som det ikke vil være muligt at løse alene gennem en forøgelse af uddannelseskapa- citeten.

Indenrigsministeriet vil på ny i sommeren 1979 søge at danne sig et indtryk af udbud af og efterspørgsel efter sundhedsplejersker, og måtte det vise sig begrundet, vil vi søge at fastholde den udvidede uddannelseskapa- citet endnu en tid.

Som det fremgår, er jeg altså enig i, at der er behov for en udvidelse af uddannelseska- paciteten for sygeplejersker og sygehjælpere, og jeg har gennem fastlæggelse af uddannelsesplaner og ved direkte henvendelse til de amtskommuner, som er ansvarlige for disse uddannelser, søgt at medvirke til en sådan udvikling. Det ligger imidlertid uden for mine muligheder at træffe beslutning om udvi- delse af uddannelseskapa- citeten for disse personalegrupper, og jeg må derfor afvise forslaget herom.

For så vidt angår jordemødre og sundhedsplejersker er jeg enig i, at der har været og nok stadig er et vist behov for uddannelse af flere. Der er imidlertid allerede truffet foranstaltninger til at imødekomme dette behov, og alle foreliggende oplysninger tyder på, at foranstaltningerne er tilstrækkelige. Det synes at fremgå af forslagsstillernes bemærkninger, at man er opmærksom herpå, men man ønsker et andet serviceniveau på disse områder og som følge heraf uddannelse af flere jordemødre og sundhedsplejersker. Serviceniveauet på disse områder kan efter min opfattelse næppe behandles tilbundsående under denne debat, men jeg vil dog allerede nu henlede opmærksomheden på, at der er ikke helt ubetydelige økonomiske konsekvenser forbundet med at føre forslagsstillernes tanke ud i livet, og da den uddannelseskapa- citet, som for tiden findes for disse to perso- nalekategorier, må bedømmes som tilstrækkelig til i løbet af ganske få år at imødekomme behovet, må jeg også på dette punkt afvise forslaget.

[Indenrigsministeren]

Endelig er der ergo- og fysioterapeutområdet. Som jeg har redegjort for, er jeg ganske enig i, at der her er behov for udbygning af uddannelseskapa-
citeten, og jeg er som nævnt allerede langt inde i arbejdet herpå. Jeg mener imidlertid ikke, det er rigtigt gennem vedtagelsen af en folketingsbeslutning at pålægge regeringen bestemte foranstaltninger til udvidelse af uddannelseskapa-
citeten. En sådan udvidelse afhænger af de praktiske og økonomiske muligheder, og jeg må derfor også afvise denne del af forslaget.

Tove Frederiksen (S):

Det er et samfundsservicevenligt forslag, som der sikkert ligger de allerbedste intentioner bag, og jeg er enig i, at det er vigtigt, at uddannelseskapa-
citeten inden for sundhedsområdet svarer til det faktiske behov.

Generelt vil jeg sige, at i og med, at der bliver flere og flere ældre, må samfundet have de serviceforanstaltninger i orden, der er behov for. Samtidig skal det siges, at målet ikke kun er at blive ældre, men også at være så mobil og selvhjulpne som overhovedet muligt. Det har noget med forebyggelse og oplysning at gøre, som også hører med i billedet.

Med hensyn til sygeplejerskeuddannelsen er der ifølge indenrigsministeren en ændring på vej, der giver mulighed for udvidelse af uddannelseskapa-
citeten. Det sker i samarbejde med de reelt ansvarlige på dette område, nemlig amtskommunerne samt Københavns og Frederiksberg kommuner.

Sygehjælperuddannelsen har fungeret noget forskelligt i amterne, som også er ansvarlige på dette område. Uddannede har været ansat få måneder og er derefter, som reglerne siger, afskediget, fordi der ikke kunne gives den fornødne uddannelse. Nu satses der stærkt på at rette dette forhold op og tilpasse uddannelserne efter, hvad der er behov for, enten det er sygehjælpere på sygehus eller sygehjælpere på plejehjem. Det kunne være fristende også at sige sygehjælpere i private hjem.

Jordemoderuddannelsen omfatter 60 fær-
dige jordemødre årligt. Med uddannelsessted også i Ålborg fra næste år vil ikke alene uddannelseskapa-
citeten på 60 årligt uddannede være dækkende om få år, men den ulempe, der hidtil har været, nemlig at de fleste efter

endtlige uddannelse ønsker at blive i nærheden af uddannelsesstedet, skulle kunne afhjælpes ved, at en skole åbnes i det jyske, og håbet kan så være, at det må blive attraktivt også at søge job dér.

Hjemmefødsler har været drøftet meget. Det skal understreges, at det ikke er nogen sygdom at føde børn. 80 pct. af alle fødsler er problemfri, men det kan ikke altid vides på forhånd, hvem der hører til de resterende 20 pct. Fødsler bør derfor nok stort set foregå i omgivelser, hvor alle hjælpemidler er ved hånden. Barselhvile derimod kunne så i givet fald foregå i hjemmet.

Sundhedsplejerskeordningen ønskes ifølge forslaget udbygget med hensyn til spædbørnsområdet. Jeg er enig i, at det er vigtigt, at området dækkes ind, og udbygningsplanerne fra kommunerne vil jo som bekendt vise, om det sker rent geografisk.

Ergo- og fysioterapiområderne er også væsentlige, ikke mindst i forbindelse med bedriftssundhedstjenesten. Indenrigsministeren har givet løfte om velvilje med hensyn til uddannelseskapa-
citeten inden for disse områder.

Forslaget sigter på at bekæmpe arbejdsløsheden specielt for kvinder. Det er traditionelle kvindefag, der er taget op her, men ihukommende ligestillingsloven er det ønskeligt, at målet også må være, at mænd kan deltage på disse områder, ligesom kvinder naturligt bør uddannes til arkitekter og overlæger osv.

Jeg støtter forslagsstillerne i, at uddannelseskapa-
citeten på de her nævnte områder må være dækket ind på tilfredsstillende måde, men da initiativer for at løse problemerne allerede er i gang, må jeg afvise forslaget.

Pilgaard Andersen (FP):

Dette beslutningsforslag er jo fremsat for at skaffe flere i arbejde. Vi ved, at inden for social- og sundhedssektoren er der i 1977 blevet ansat 18.000, altså inden for det offentlige. Det er da klart, at det betyder en udvidelse af hele dette område, og når vi ved, at der er omkring 1.500, der bliver uddannet som sygeplejerske årligt, og ligeledes, at der er 3.000 kvalificerede ansøgere, så har fremskridtspartiet den opfattelse, at denne adgangsbe-
grænsning skal vi bibeholde. Det er efter vores opfattelse lidt farligt at ophæve den, for det kan medføre, at vi uddanner

[Pilgaard Andersen]

nogle til arbejdsløshed, og det kan jo ikke være tanken, at vi skal uddanne flere, end der kan ansættes inden for social- og sundhedssektoren.

Men samtidig skal det ligge helt klart, at fremskridtspartiet gerne vil medvirke til at forbedre vilkårene inden for social- og sundhedssektoren. Vi har ingen ønsker om at nedskære på dette område. Det er et område, som vi har været meget positivt indstillet over for, og det vil vi fortsat være. Vi er også opmærksomme på, at den lange venteliste er et problem, og det er et af de problemer, vi gerne vil være med til at løse.

Jeg synes faktisk, vi har set det tydeligt ved de yngre lægers aktion vedrørende miljøkrav. Dengang de fik deres aktion fuldført, så var det ikke miljøkravene, der var noget problem længere, så kunne de godt gennemføre arbejdet, bare de fik yderligere ansættelser.

Det, det drejer sig om, er nok en vis smidighed inden for social- og sundhedssektoren. Hvis den smidighed blev gennemført, så tror vi i fremskridtspartiet at vi kunne klare problemerne på dette område og ligeledes ventelisten.

En anden ting, der står i beslutningsforslaget, og som vi må vende os kraftigt imod, er, at eleverne ikke må fungere som arbejdskraft på sygehusene. De skal uddannes på specialklinikker i form af en slags øvelsesklinikker. Vi mener, det er en farlig udvikling, hvis ikke eleverne får denne kontakt med klienterne, hvilket vi mener er meget, meget vigtigt.

Hvis vi tænker os, at sygeplejersker og andre inden for socialektoren skal uddannes på klinikker og overhovedet ikke har nogen kontakt med patienter, vil det efter vores opfattelse ikke være den rigtige uddannelse, og det vil efter vores opfattelse være forkert. Det, der er meget vigtigt, er, at de samtidig får stor praktisk erfaring.

Spørgsmålet om udgifterne. Hvis vi fjerner adgangsbe- grænsningen, er det skønnet, at det vil komme til at koste omkring 30 mill. kr., men vi sætter et meget stort spørgsmålste- gen, om de 30 mill. kr. er tilstrækkelige.

Når vi taler om ophævelse af adgangsbe- grænsningen, er det jo typisk for SF, at de overhovedet ikke har spekuleret på, at de 30 mill. kr. – hvis det er det rigtige beløb – også medfører øgede omkostninger for det offentlige.

Det er også typisk for SF, at de overhovedet ikke kommer med forslag om, hvordan vi kan få de 30 mill. kr. ind i statskassen, for de skal jo hentes i statskassen. Jeg synes, at SF ligesom skulle skrive sig bag øret, at de ikke bare skal kræve ind, de skal også finde penge.

Dér har fremskridtspartiet en lidt anden opfattelse. Samtidig med at vi forelægger vores ændringsforslag til finanslovsfor- slaget, har vi de steder, hvor vi ønsker øgede udgifter, anvist tilsvarende besparelser. SF skulle nok ligesom skrive sig bag øret, at det var den rigtige måde at gøre det på, ikke bare at kræve ind, men også at yde noget.

Lige til sidst vil jeg sige om hjemmefødsler, at det er en af de ting, som vi meget, meget gerne vil være med til at gennemføre. Jeg er udmærket klar over, at der ligger en helt anden politisk indstilling til dette område, men vi mener, at det er rimeligt.

Henrik Toft (V):

Da venstres ordfører, hr. Svend Erik Hovmand, er forhindret i at være til stede, skal jeg på hans vegne sige følgende om beslutningsforslag nr. B 39:

Dette forslag, som i det væsentlige er en genfremsættelse, kan for den udenforstående synes meget fornuftigt. Dels er der mangel på personale inden for alle disse områder, dels er der flere, der vil uddannes, end der er kapacitet til, og dels kan i al fald en del af patienternes ventetider for behandling tilskrives mangelen på personale. Men for den, der har et nøjere kendskab til disse områder, står det klart, at forslaget først og fremmest må være fremsat af hensyn til forslagsstillernes ønske om at sikre sig en populær omtale og i mindre grad af hensyn til selve sagen.

For det første kan det ikke være forslags- stillerne ubekendt, at en væsentlig del af ansvaret for disse uddannelser efter gældende lov påhviler amterne og ikke staten. For det andet kan det heller ikke være forslags- stillerne ubekendt, at der inden for alle de nævnte områder allerede er taget skridt til at forøge kapaciteten:

1) Fra nytår gennemføres den nye sygeplejerskeuddannelse, som er mere fleksibel, og som, hvis amterne er indstillet herpå – hvad jeg tror de er – på lidt længere sigt vil opfylde behovet.

[Henrik Toft]

2) Allerede i foråret gennemførtes en tilsvarende ændring af sygehjælperuddannelsen, og på dette område har adskillige amter meddelt, at de ønsker at udvide kapaciteten, både hvad nyuddannelser og uddannelse af uddannede sygehjælpere angår. Af den redegørelse, indenrigsministeren netop har givet, fremgår det tillige, at regeringen er indstillet på at følge denne udvikling op, både for så vidt angår statens forpligtelser til at sikre øget tilgang af flere lærere og med hensyn til de nødvendige lokalefaciliteter. Dette gælder også, når det drejer sig om de uddannelser, staten har et særligt ansvar for, nemlig:

3) Uddannelsen af jordemødre. Denne er i de sidste par år øget fra 30-40 til 60 jordemødre om året, og denne øgede kapacitet fastholdes med den nye jordemoderskole i Ålborg.

4) Ergo- og fysioterapeutuddannelsens kapacitet er allerede forøget, og fra næste efterår vil der blive tale om en fordobling af kapaciteten på skolen i Holstebro.

5) Endelig blev der allerede for et par år siden gennemført en udvidelse af kapaciteten for sundhedsplejerskeuddannelsen fra 80 til 120 om året. Denne forøgelse vil blive fastholdt, så længe der er et rimeligt behov.

Lad mig til slut understrege, at jeg trods mine indledende bemærkninger til forslagsstillerne alligevel glæder mig over den interesse, forslagsstillerne viser dette væsentlige område. I venstre har vi fulgt denne sag med allerstørste opmærksomhed, og vi er ganske enige med forslagsstillerne i, at vi må gøre en ekstraordinær indsats for at efterkomme relevante behov. Men som sagt har jeg også en forventning om, at det vil ske gennem de initiativer, der allerede er eller vil blive sat i gang fra amternes og regeringens side. Skulle det mod forventning alligevel ikke blive tilfældet, er vi naturligvis parate til at vende tilbage til sagen.

Grove (KF):

Vi taler i dag om uddannelse inden for sundhedssektoren. Jeg synes, man skal gøre sig klart, at det er svært at tage en lille del af sundhedssektoren frem, som man gør i dette forslag. Det hører sammen med hele sundhedsbilledet, også uddannelsen derindenfor,

og en stor del af ansvaret for uddannelsen ligger jo i amternes regie.

Generelt vil jeg sige, at uddannelser inden for sundhedssektoren har en tendens til at vokse, ikke alene i størrelse, men også i indhold. Det er jo ikke så mange år siden, at vi kun havde to hold uddannelser inden for den almindelige sundhedssektor, inden for vort sygehusvæsen. Vi havde sygeplejersker, og vi havde læger. Nu har vi ført en tredje kategori ind, sygehjælpere, og denne uddannelse er allerede i den korte tid, den har eksisteret i, vokset temmelig meget.

Det er jo et typisk pres fra organisationer, når man starter en uddannelse op, at den skal blive større og større, og man tror altid, at det også er en garanti for, at den bliver bedre og bedre. Efterhånden er sygehjælperuddannelsen jo ved, ikke at blive en sygeplejerskeuddannelse, men den er på vej til det, og hvis vi fortsætter i denne retning, så bliver den det. Derfor er der også kommet krav fra sygeplejerskerne, idet de ønsker at få deres uddannelse lagt om, så den næsten bliver en akademisk uddannelse. Dermed kan vi jo så forvente, at lægerne i fremtiden ikke vil uddannes som almindelige læger, men vil specialiseres kraftigt. Det vil jeg gerne advare imod.

I det almindelige sundhedsvæsen ude i amtskommunerne har vi ikke brug for de helt stærkt specialiserede; det er kun på landsdelshospitalerne. Derfor skal man, når man tilrettelægger disse uddannelser, samtidig med at man holder øje med antallet, sandelig også holde øje med de krav, der stilles her.

Det gælder vel også af hensyn til økonomien. Vi kender perspektivplanerne, og vi har diskuteret det her i folketinget, vi har diskuteret redegørelser om prioriteringen, om forebyggelse osv. Dér står vi alle sammen og siger, at nu skal vi bruge pengene rigtigt, nu skal de bruges på den bedst mulige måde til gavn for patienterne. Jo men så er det uheldigt, at man tager enkelte områder op uden overhovedet at sætte kroner og øre på. De 30 mill. kr., som SF har sat på dette forslag, har jo intet med uddannelsen at gøre som sådan. Det er kun løn til erstatningspersonale og har intet at gøre med, hvad det koster i selve uddannelsessektoren på det område.

Da jeg så dette beslutningsforslag fra SF og så forsiden, så sagde jeg: ja men det lyder

[Grove]

da vældig interessant, der må jo være en god begrundelse. Og hvad bruger man som begrundelse? Arbejdsløsheden! Det har intet med uddannelse i sygehussektoren at gøre. Man bruger de lange ventelister på hospitalerne. Der er kun én af de kategorier, man har nævnt her, der er årsag til ventelister. Resten ligger ikke i denne personalegruppe, det ligger i mangelen på hospitalssenge og læger.

Så bruger man som argument det forebyggende arbejde, som vi diskuterede her i foråret, hvor det ganske klart blev sagt fra indenrigsministerens side, at han ville komme tilbage til det og eventuelt foreslå et udvalg. Det forventer jeg kommer engang i løbet af året, og så kan vi diskutere det forebyggende arbejde.

Så bruger man til sidst et helt tosset argument, idet man siger, at man kun uddanner 1.500 sygeplejersker, men da der er mange flere, der gerne vil være det, så skal vi endelig uddanne mange flere og måske uddanne dem til arbejdsløshed.

Der er ingen begrundelse ud over dette. Derfor må jeg nok sige, at på dette område er det en meget stor skuffelse at læse et sådant forslag. Det er overhovedet ikke gennemtænkt, og på en så dårlig baggrund kan vi i hvert fald ikke være med til det.

Jeg må henholde mig til, hvad indenrigsministeren har sagt her i dag. Jeg går ud fra, at vi hen ad vejen får et godt begrundet forslag om de uddannelser, både i tal og i kvalitet, der er nødvendige, og på det tidspunkt vil vi så tage stilling i denne sag.

Jes Schmidt (CD):

I det sociale sigte med det foreliggende forslag kan vi være enige, men det er ikke sikkert, at vi er det, hvad angår den politiske hensigt. Især er vi ikke af den opfattelse, at tidspunktet for dette forslag, som jo er lidt detaljeret og lidt tyndt begrundet, er det rette, for det er jo ikke sådan, at der ikke sker noget på det omtalte område. Vi har i kommunaludvalget næsten færdigbehandlet lovforslag nr. L 3 om jordemødrene og ligeså nr. L 4 om sygeplejerskerne, og i finansudvalget har vi for to dage siden bevilget yderligere midler til styrkelse af uddannelsen af bl. a. jordemødre og sygeplejersker, så der sker noget på området. I hvert fald ikke af

den grund er det nødvendigt at komme med dette forslag.

At der sker noget, og at man fra regeringens side er opmærksom på problematikken, fremgår af den redegørelse, som indenrigsministeren fremkom med, og som jeg synes var fyldestgørende og udmærket, og som giver os tillid til, at det mulige og det nødvendige for øjeblikket sker. Men selvfølgelig vil vi da gerne, dersom dette forslag kommer i udvalg, være med til at drøfte hele problemet, som er vigtigt for hele befolkningen, og vi vil være stærkt interesserede i, at der fremkommer nye tanker, som er realiserbare på det praktiske og på det finansielle område.

Freddy Madsen (DKP):

Vi kan støtte intentionerne i det forslag, som SF her lægger frem. Vi synes, at det er et meget vigtigt område og et område, der absolut bør gøres noget ved nu.

Måske kan også vi beklage lidt, at SF i bemærkningerne ligesom har trukket beskæftigelsesproblemet frem i forgrunden. Man kender vores stilling til beskæftigelsesproblemerne, det er naturligvis også en meget vigtig ting. Men det afgørende i denne sag er noget helt andet. Det er, at der er en katastrofal personalemangel på en række af de områder, som SF her henleder opmærksomheden på, og det må være det, der står i forgrunden i diskussionerne.

At dertil kommer – hvad vi er helt enige i, hvilket også fremgår af det beskæftigelsesfor-
slag, vi fremsatte forleden dag – at der i denne situation kunne og burde ansættes folk i den offentlige sektor, er en anden side af sagen, som naturligvis hører sammen med det forslag, vi behandler i dag. Men som sagt er det ikke hovedsagen i denne forbindelse. Det er mangelen på sygeplejersker og en række af de andre personalegrupper, der er nævnt, som er det vigtige.

Nu siger hr. Grove, at det er forkert f. eks. at nævne hospitalernes ventelister i den forbindelse. Det er åbenbart undgået hr. Groves opmærksomhed, at det for ganske nylig er meddelt, at et helt sengeafsnit på rigshospitalet har måttet lukke, udelukkende fordi man mangler sygeplejersker, og at man på en lang række hospitaler til vigtige opgaver anvender uddannet personale i denne situation.

[Freddy Madsen]

Det er en række forsømmelser fra det of-
fentliges side i de senere år, som er årsagen
til denne misere. Det drejer sig først og frem-
mest om spørgsmålet om uddannelseskapa-
citeten. Man havde et udvalg, som barslede
med en betænkning i 1975, men den kunne
Amtsrådsforeningen ikke tiltræde, fordi den
sagde, at det var for dyrt. Nu har man ned-
sat et nyt udvalg, der arbejder med en re-
form, men det er stadig væk ikke fremkom-
met med nogen resultater. Det er her, vi mener
at problemerne ligger.

I Københavnsområdet mangler der således
i dag imellem 1.500 og 2.000 sygeplejersker,
og tallet for hele landet ligger et sted mellem
3.000 og 4.000. Det er en meget alvorlig sag,
når man tænker på, at det jo ikke er et
spørgsmål om, at man ikke kan få folk på
dette område, for der er masser af unge, der
ønsker en sygeplejerskeuddannelse. Men de
kan ikke optages på skolerne, da kapaciteten
ikke kan øges under den nuværende uddan-
nelsesstruktur. Der er nemlig ikke praktik-
pladser nok, og dette problem er ikke blevet
bedret i den senere tid.

Man kunne måske venligt sige til forslags-
stillerne, at her er vel et af de områder, hvor
det ikke drejer sig om, at decentralisering er
det vigtige, men at der tværtimod er brug for
en samlet indsats for at ordne disse proble-
mer. Hvis uddannelseskapa-
citeten ved syge-
plejerskolerne skal øges – og det skal den – så
er det nødvendigt med en reform af sygeple-
jerskeuddannelserne, og derfor må arbejdet
med denne reform fremskyndes.

Jeg vil kort sige om sundhedsplejerskerne,
at her har vi jo også alvorlige mangler. Der
er 5 pct. af børnene imellem 0 og 1 år, der er
uden spædbørnssundhedsplejerskedækning,
og der er 27 kommuner i landet, der var helt
uden dækning i 1976. Dertil kommer, at vi
mener, at det ikke bare drejer sig om spæd-
børn, men at det også drejer sig om andre
befolkningsgrupper, at der er nye områder,
der må tages ind. Her vil vi ikke mindst pege
på, at det efter arbejdsmiljølovens vedtagelse
må være rigtigt, at der nu også uddannes
sundhedsplejersker inden for bedriftssund-
hedstjenesten.

Der er altså mange opgaver, der er uløste,
der er folk nok til at tage sig af dem. Det
eneste, det afhænger af, er viljen til, at man
nu får uddannelserne på de forskellige områ-
der til at fungere på en sådan måde, at folk

kan komme igennem systemet, og således, at
de kan komme til at udføre det meget vigtige
arbejde, der her er tale om. Derfor støtter vi
SFs forslag, vil være med til at arbejde med
det, og vi vil også ad den vej lægge pres på
regeringen for hurtigt at få gjort noget ved
disse ting.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg vil gerne sige tak til SF for, at folke-
tinget har fået dette forslag til folketingsbe-
slutning til behandling, sådan at vi kan få en
debat om disse forhold.

Begrundelsen for forslaget er jo tidligere
meget kraftigt blevet angrebet, vist især af
den konservative ordfører, men også af an-
dre. Jeg er for så vidt enig i kritikken. Det
ville være mere logisk og føles rigtigere, om
begrundelsen i højere grad havde taget ud-
gangspunkt i mangelen på uddannede sund-
hedsarbejdere – hedder det vistnok, når man
skal finde en samlet betegnelse. Det er jo
rigtigt, som andre har været inde på det, at
mangelen på uddannede på disse områder i
meget høj grad må eventyrelse befolknin-
gens sundhed.

Jeg synes, at det havde været rimeligt i
begrundelsen at fastslå, at mangelen er meget
stor. Følgende tal rammer, så vidt jeg forstår
efter at have checket dem hos indenrigsmini-
steren, når man tager hensyn til, at mange af
disse sundhedsarbejdere ønsker deltidsbe-
skæftigelse. Det må fastslås, at der mangler i
hvert fald 3.000 uddannede sygeplejersker,
3.000 uddannede sygehjælpere, under 1.000
fysio- og ergoterapeuter, og at det ikke er
muligt at dække ønskerne med hensyn til
jordemødre og sundhedsplejersker endnu.
Det er tal, der, synes jeg, virkelig bør tages
meget alvorligt af alle, og det ville være godt,
om det efter denne debat blev fastslået ved
referaterne herfra, at dette er den alvorlige
baggrund for folketingsbeslutningen.

Når dette er sagt, synes jeg, at der er al
mulig grund til at inddrage spørgsmålet om
arbejdsløsheden, især arbejdsløsheden blandt
unge kvinder. Fra det nye nummer af LO-
bladet ved vi, at LO vil henstille til regerin-
gen og folketinget, at man tager netop
spørgsmålet om arbejdsløsheden blandt de
unge, og især blandt unge kvinder, op. Vi
ved jo, at arbejdsløsheden blandt unge kvin-
der fra 15 til 24 år ligger helt oppe i nærhe-

[Bernhard Baunsgaard]

den af 20 pct., især for den sidste gruppe, fra 20 til 25 år. Derfor er der al mulig grund til også i denne diskussion at føre det frem.

Jeg vil gerne sige, at jeg ikke føler den antydning, der har været hos visse, om, at det skulle være overflødigt at føre det frem, på nogen måde berettiget. Jeg tror, det er godt, at vi får det frem her, for mangelen på disse uddannede sundhedsarbejdere er jo ikke noget nyt, det er ikke noget, der er konstateret i går eller for en uge siden eller for et år siden. Det er årelange forsømmelser, der ligger bag. Kombineret med argumentet om arbejdsløsheden blandt unge kvinder er det godt, at det kommer frem.

Jeg er ked af, at ministeren, efter at have konstateret, at det er berettiget, og efter at ministeren har konstateret, at han naturligvis vil gøre det, mener, at det er overflødigt. Det er det aldeles ikke. Og ministerens indvending, at der skulle gives meget nøje retningslinjer i dette, er jo ikke korrekt, når man læser teksten, for den er bare en opfordring til regeringen om at udvide uddannelseskapa- citeten. Kan man ikke gøre det selv, kan man jo gøre det gennem samtale med de andre myndigheder. Jeg synes, at forslaget er beret- tiget, og jeg synes, det er godt, at det er kom- met.

Honoré (KrF):

Når man tager sit udgangspunkt i de op- lysninger, som indenrigsministeren har givet folketinget, så må man vel konkludere, at det er lidt vanskeligt at se nytten af SFs forslag. Sygeplejersker og sygehjælpere hører jo ikke ind under det statslige ansvarsområde, men under amtskommunernes. For det andet er det efter de oplysninger, der er givet, således, at uddannelseskapa- citeten for sygeplejersker og sygehjælpere netop er blevet forøget. Hvad jordemoderuddannelsen angår, så er antallet af elever blevet udvidet fra 30-40 for et par år siden til 60, hvilket efter de behovsundersøgelser, ministeren refererer til, skulle være et tilstrækkeligt antal.

Angående fysio- og ergoterapeuter forstår jeg, at der på dette område er behov for for- øget uddannelseskapa- citet, men at man alle- rede er i gang med at forberede en sådan udvidelse. Jeg finder også begrundelsen for at fremsætte dette forslag skæv. Man vil med dette forslag i første række afhjælpe kvinde-

arbejdsløshed, men ikke i første række imø- dekomme klienternes behov.

Et meget stort problem i denne sammen- hæng er jo mangelen på sygeplejersker og sygehjælpere. Man kan så spørge: skyldes denne mangel på sygeplejersker og sygehjæl- pere en manglende uddannelseskapa- citet, eller skyldes den måske i lige så høj grad eller endnu højere grad andre faktorer? Det kunne være interessant at vide, hvor mange af de uddannede sygeplejersker der fortsæt- ter inden for dette erhverv, om der er en usædvanlig stor procentdel af uddannede personer inden for disse områder, der forlader dette arbejde, og hvor derfor uddannel- sen i meget større omfang end inden for an- dre uddannelser kan siges at være spildt, en urentabel investering. Jeg har ikke sådanne tal, men det er muligt, ministeren kan oplyse os om dem.

Vi har i kristeligt folkeparti en mistanke om, at der er en usædvanlig stor procentdel af de uddannede sygeplejersker, der ikke for- bliver inden for erhvervet. Så kan man have formodninger om, hvorfor det er tilfældet. Vi tror, at en af grundene til, at så mange forlader erhvervet, er, at arbejdsvilkårene er me- get krævende, og at lønvilkårene ikke er et tilstrækkeligt incitament. Vi har altså den tanke, om det ikke var muligt at fastholde et større antal af de uddannede sygeplejersker inden for erhvervet ved at give dem bedre løn- og arbejdsvilkår, f. eks. således, at man måske kunne få flere til at arbejde uden for den normale arbejdstid ved at give dem bedre lønvilkår eller ved at reducere deres arbejdstid, og om det ikke var muligt at få flere sygeplejersker, der for nogle år har for- ladt dette erhverv, til at vende tilbage til erhvervsudøvelsen ved at give dem nogle passende genoptrænings- og genskolingsmu- ligheder. Hvis man gjorde det, så kunne man måske med færre midler skaffe sig den nød- vendige arbejdskraft inden for dette område end ved bare at sætte en kæmpeuddannelse i gang, hvor de fleste, der har gennemgået denne uddannelse, måske viser sig efter kort tid at være ude af dette erhverv, så uddan- nelsen for manges vedkommende, usædvan- lig manges vedkommende måske, har vist sig at være en fejlinvestering. Sådanne spørgs- mål har SFs forslag ikke beskæftiget sig med. Det er også en ting, jeg synes man må bekla- ge.

[Helga Soltau]

Helga Soltau (DR):

Vi vil fra retsforbundets side også takke SF for det forslag, partiet er kommet frem med her. Vi synes, det er meget vigtigt og meget vægtigt. Forslaget drejer sig om en udvidelse af uddannelseskapa-
citeten for sygeplejersker, sundhedsplejersker, jordemødre, sygehjælpere samt fysio- og ergoterapeuter, men i bemærkningerne slår man hovedsage-
lig på arbejdsløsheden. Arbejdsløsheden er jo også et vigtigt spørgsmål at få klaret, men i første omgang må man slå på, at vi har brug for, at alle disse funktioner bliver dækket ind i vores sundhedssektor.

Vi læser – det har været nævnt tidligere i dag – om ventelister på vores hospitaler. Vi ved, at der til uddannelsen som sygeplejerske er dobbelt så mange ansøgere, som der bliver optaget. Vi ved, at det er meget vigtigt at bevare vores ældre i hjemmene så længe som overhovedet muligt. Er det ikke værd at ofre penge på? Er det ikke værd at ofre penge på, at vores gamle, der sidder på vores plejehjem – vi har set for ganske nylig i dagbladene, hvordan det står til – har en hjælp, en dygtig, uddannet sygeplejerske eller dygtige, uddannede mennesker? Vi så for nylig et tilfælde, hvor en plejehjemsleder overhovedet ikke var uddannet på området. Vedkommende kan uden tvivl være lige så god, men uddannelsen er ikke til stede, og der kan ligge mange aspekter i det.

Når der tales om ubetinget kvindearbejde i denne sag, så kan jeg ikke rigtig lege med, for der er mange områder dér, hvor mændene kan være lige så dygtige, lige så menne-
skelige og lige så udmærkede til det job.

SF går med hensyn til sygeplejerskeuddannelsen ind for, at eleverne ikke skal fungere som arbejdskraft på et sygehus, men at de skal oplæres i praktik på en skole. Vi ved allerede, at vi har skoler til at uddanne vores sygeplejersker, men at man ikke skulle kunne have dem til at gå ind i en vagtordning, at man ikke skulle have dem i praktik, det lyder lidt mærkeligt, synes jeg, for praktik og teori er to vidt forskellige ting. Der er vist ingen i denne sal, der kan komme uden om, at det, vi lærer ude i praktik, er noget andet end det, vi sidder på en skole og lærer.

Økonomien vil jeg ikke tage med ind i denne sag, men jeg vil godt påpege, at det er meget vigtigt, at disse dygtige og gode syge-

hjælpere, vi har, har så effektiv og så god en uddannelse som muligt.

På jordemoderområdet er vi også i den situation i retsforbundet, at vi ønsker en mere fleksibel ordning end den, der bliver vedtaget mange steder i dag. Vi ønsker, der skal være mulighed for, at kvinder, der skal føde, kan vælge, om de vil ligge på et hospital – hvis det er meget slemme ting – på en føde-
klinik eller hjemme.

Med hensyn til fysio- og ergoterapeuter, så er det i dag umuligt at få noget personale på en privat klinik. De søger hen i de offentlige stillinger, og det er der måske ikke spor at sige til, for dér er de mere sikrede end på de private klinikker. Det vil sige, at mange ældre fysioterapeuter, som har disse klinikker, selv må køre dem og køre dem hårdt uden nogen chance for hjælp. Jeg har til morgen talt med en af dem, og hun siger, det ikke er et spørgsmål om uddannelsessteder, det er et spørgsmål om uddannelseskapa-
citet. Der bliver ikke uddannet nok. Så vidt jeg kunne forstå, blev der kun optaget 20 ved hvert uddannelsessted. I dag er der uddannelsessteder i København, Århus, Holstebro og Odense.

Med hensyn til sundhedsplejersker og småbørns sundhedsplejersker vil jeg sige, at får vi uddannet flere sygeplejersker – hvis jeg kender rigtigt til disse ting – så ser vi jo senere, at de går ind i en udvidet uddannelse, netop til sundhedspleje eller småbørnspleje.

Med hensyn til sygeplejerskeuddannelsen har der været talt om her tidligere på dagen, om det var noget, man bare fik en uddannelse til og så ikke senere vendte tilbage til. Det er trods alt sådan, og det ser vi også i det danske samfund i dag, at mange kvinder, der er sygeplejerskeuddannede, når de får børnene lidt fra hånden eller børnene bare bliver lidt ældre, får et vældig fint job inden for sundhedspleje eller småbørnspleje i hjemmene. Igen tænker jeg på det ønskelige i, at de gamle kan blive i deres hjem så længe som muligt.

Derfor vil retsforbundet støtte dette forslag. Vi vil meget gerne være med til det; vi mener ikke, der kan ofres nok på dette alter.

Tyroll (VS):

Der er jo tale om en genfremsættelse af et tidligere forslag, ganske vist med nogle æn-

[Tyroll]

dringer, og jeg kan sige, at VS stadig væk er positiv over for forslaget og vil gå ind for det. Jeg vil ikke gentage nogle af de kommentarer, jeg er kommet med ved tidligere behandlinger, men blot sige, at VS af to grunde støtter forslaget, for det første fordi det indeholder en opnormering af personale i sundhedssektoren, og for det andet fordi der er tale om en bekæmpelse af arbejdsløsheden. Det er et nok så væsentligt argument at tage med ind, selv om der åbenbart er nogle, der synes, at det er lidt uvæsentligt i denne sammenhæng.

Når det drejer sig om opnormeringen i sundhedssektoren, så kan vi jo mærke på kommentarerne fra indenrigsministeren, at vi åbenbart skal til at have en prioriteringsdebat igen. Vi fik en række tal og prognoser for uddannelsen, hvad der var tilstrækkeligt osv. Vi fik ikke så mange oplysninger om, hvilke præmisser tallene hviler på, hvilken prioritering hos ministeren der er lagt til grund for, at prognoserne holder, og at disse uddannelseskapa-
citeter, som ministeren har nævnt, kan være gældende i en årrække fremover for nogle af uddannelsernes vedkommende i hvert fald. Jeg synes måske nok, det er væsentligt at spørge ministeren, om det er sådan, at vi får et mere klart bud på, hvordan prioriteringerne inden for sundhedssektoren vil blive i fremtiden. Vi havde jo en prioriteringsdebat, og den tidligere socialdemokratiske indenrigsminister gjorde opmærksom på, at den redegørelse, ministeren lagde frem, udelukkende var en opridsning af konklusionerne fra det udvalg, der havde været nedsat om prioriteringerne, at der ikke var tale om en politisk stillingtagen til en opprioritering eller nedprioritering af forskellige ting.

Fra VS' side har vi lagt planer frem om, hvordan vi mener der skal prioriteres i sundhedssektoren; vi går ind for en opprioritering af den primære sundhedstjeneste, den opsøgende sundhedstjeneste, men hvad der ligger fra ministeriets side, fra den nuværende minister og fra socialdemokratiet, det ved vi stadig væk ikke noget om. Vi fik at vide af den foregående indenrigsminister, at den socialdemokratiske kongres skulle behandle et forslag, og derefter kunne man lægge nogle forslag til en prioritering frem. Dem har vi ikke set så meget til. Jeg har heller ikke hørt

noget om det fra den socialdemokratiske ordfører i dag.

Det ville være glædeligt, om der snart kom nogle prioriteringer. Nu ligger der denne redegørelse, som der trænger til at blive konkluderet på baggrund af. Derfor vil jeg godt spørge, hvilken stigningstakt ministeren har tænkt sig i sundhedssektoren, hvilke områder der skal opprioriteres, hvilke sundhedsmæssige opgaver der efter ministerens opfattelse skal løses i den primære sundhedssektor, hvilke sundhedstjenester der skal være tilknyttet den. Det er jo kun 5 pct. af de midler, der er afsat til sundhedsområdet, der for øjeblikket bliver brugt i den primære, opsøgende sundhedstjeneste, og man havde egentlig nogle målsætninger, også i perspektivplaner osv., om, at man ville flytte nogle flere af disse midler over i den primære sundhedssektor. Men foreløbig har vi jo kun set, at man har foretaget nedskæringer i den sekundære sundhedstjeneste, på hospitaler osv., man har tidligere nedtrappet sygehusrefusionen, den bortfaldt i 1975, og man har overført området til amtskommunalt bloktilskud. Desuden har man udsendt sparevejledninger fra indenrigsministeriet for at nedsætte udgifterne på sundhedsområdet. Det har medført, at man har fået nedsat den årlige tilvækst i sygehussektoren af personale fra 6,5 pct. til 3,3 pct., men man har ikke set en tilsvarende stigning i den primære sundhedssektor, så der har altså ikke været tale om den overflytning, som man har snakket om.

Jeg synes, det ville være rimeligt, at man snart fik disse prioriteringer, og derfor vil jeg da godt spørge ministeren, om vi får et bud på, hvilken prioritering inden for sundhedssektoren der skal gælde i årene fremover på baggrund af det udvalgsarbejde, der har været gennemført. Det var faktisk snart på tide. Vi kunne ikke få det, sidst vi havde det til debat her i tinget, så det ville være rart at få en klar tilkendegivelse om, at der kommer et udspil fra indenrigsministeren i denne samling.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg skal begynde med at sige mange tak til de få partier, der har syntes, at der lå nogle gode ideer i dette forslag. Dette forslag er stort set en genfremsættelse af et forslag, vi fremsatte sidste år, men der er da nogle klare

[Lilli Gyldenkilde]

ændringer i det. Dette være sagt især til fremskridtspartiets ordfører, som egentlig talte ud fra forslaget fra sidste år, forekom det mig.

Jeg vil gerne sige tak til ministeren for ordene om, at han var enig i sigtet med forslaget. Men så gik det ellers deruda, og det endte med, at han måtte afvise forslaget. Det beklager jeg af mange grunde, men selvfølgelig allermost af hensyn til de patienter, der ligger derude og mangler dette personale hårdt, for det ved vi de gør.

Det er et emne, som er gået igen, og som også ministeren var meget inde på. Det er også nødvendigt, at vi får diskuteret det, det kan jeg godt se. Nogle af uddannelserne ligger i amter og amtskommuner, og nogle af dem er statslige. Til det vil jeg sige: ja men hvis nu amter og kommuner ikke opfylder de forpligtelser, de har på disse områder – det gælder jo ikke kun dette her, det gælder f. eks. også på daginstitutionsområdet – vil det så sige, at man herinde fra folketinget simpelt hen må lade det ligge? Jeg mener ikke, det kan være rimeligt. Vi går også ind for decentralisme, men der må dog være en vis måde med galskaben, synes jeg nok. Derfor er det nok nødvendigt, at vi får en debat om: hvad sker der, når man ikke opfylder sine forpligtelser? Det sker især på daginstitutionsområdet, men også, synes jeg, på et område som dette.

Jeg er naturligvis glad for de oplysninger, vi fik om, at der var sat nogle ting i gang, bl. a. jordemoderskolen, og jeg går ud fra, at alle de tal og oplysninger, vi fik, vil vi få i udvalgsarbejdet, når dette forslag skal behandles. Så skal vi naturligvis se nærmere på dem. Det gælder os alle sammen, for der er jo blevet slynget lidt rundt med tallene her i dag. Når vi nu får dem i udvalget, kan vi se nærmere på dem.

Men i al fald forstod jeg på ministeren, at det var helt givet, at ergo- og fysioterapeuter var et problem, og at sundhedsplejersker var et problem. Der er 27 kommuner – som det også er blevet sagt fra DKPs side – som overhovedet ikke har noget sundhedsplejerskeordning. Det må vi på en eller anden måde få taget stilling til, så de mennesker kan få en sundhedsplejerskeordning.

Når vi diskuterer disse ting, så diskuterer vi altid ud fra niveauet, som det er i øjeblik-

ket. Det er meget sjældent, vi kommer ind på, at niveauet måske ikke er højt nok. Det lå i hvert fald i baghovedet på os, da vi lavede dette forslag, at vi syntes ikke, niveauet var højt nok derude. Derfor vil vi godt sætte en lang række spørgsmålstejn ved de tal, der kommer frem. Men det må vi tale nærmere om i udvalget.

Jeg vil også sige lidt om jordemødrene. Her sagde ministeren, at man godt kunne diskutere, hvorvidt vi skulle have et andet serviceniveau, men vi skulle ikke have nogen debat om det i dag. Jeg husker, at da vi diskuterede lovforslag nr. L 3, hvor vi diskuterede frem og tilbage om jordemoderuddannelsen, da blev der også sagt: men det er ikke den debat, vi skal have i dag. Jeg kan huske, at jeg så spurgte ministeren, inden vi afsluttede: ja men hvornår skal vi så have den debat? Nu skal vi altså heller ikke have den i dag. Derfor må jeg spørge: hvornår skal vi have den debat omkring disse ting, om niveauet er, som det bør være?

Må jeg kort sige til fru Tove Jørgensen – som jo i og med, at vi har talt om amter og kommuner, har fået svar på nogle spørgsmål – at naturligvis er vi ikke indstillet på, at sundhedssektoren stadig væk skal være traditionelle kvindejob. Det ved man også godt herinde, for vi har også fremsat et forslag, som desværre ikke bliver behandlet i sammenhæng med dette, og hvor vi netop påpeger, at nu må der altså gøres noget for, at det ikke skal blive ved på den måde, at man traditionelt skal have kvindejob dér. Det er man meget vel klar over herinde, men beklageligvis er disse forslag altså ikke blevet behandlet i sammenhæng.

Socialdemokratiets ordfører var inde på i forbindelse med drøftelsen af hjemmefødsler, at det nok var bedst, at fødslerne foregik på et hospital – sådan forstod jeg den socialdemokratiske ordfører. Det kan man nok sætte spørgsmålstejn ved. Jeg kender til hollandske undersøgelser, som i hvert fald ikke udviser de tal, som socialdemokratiets ordfører kom herop og henviste til. Jeg mener ikke, de er helt regulære, de tal, men det er også noget, vi kan diskutere videre i udvalget. Jeg tror, der er tale om en forskellig holdning til dette med, om man skal centralisere det hele ind på hospitalerne, eller om man også skal have lov til at føde hjemme eller på en mindre klinik. Det finder vi meget vigtigt i socia-

[Lilli Gyldenkilde]

listisk folkeparti. Det gør man åbenbart ikke i socialdemokratiet.

Fremskridtspartiet sagde, at sundhedssektoren havde fremskridtspartiet meget stor sympati for. Det skal jeg ikke knytte mange bemærkninger til. Det er bare mit indtryk, at sympatien slipper op, så såre det koster noget. Jeg blev nærmest hånet for som SF'er, at vi altid kom med ting, der kostede penge, men meget sjældent kom med det modsatte. Det er da også rigtigt, men det er jo kun et spørgsmål om fordeling. Man vil kunne se på vores holdning til finansloven, hvor vi gerne vil spare pengene. Det vil vi bl. a. på militæret. Vi kan godt spare nogle penge dér og så udvide i andre sektorer. Det er altså ikke typisk for SF kun at ville bruge penge.

Hr. Henrik Toft startede nærmest med at tæve mig og sagde, at det var et populært forslag, og det var også nok derfor, vi havde fremsat det osv., men sluttede dog af med at klappe os lidt på kinden. Det forekommer mig underligt at ville skyde os sådanne motiver i skoene. Det er alvorligt ment, dette forslag, det er virkelig alvorligt ment fra vor side, og jeg beklager meget, at det var nødvendigt at afvise det på den måde. I øvrigt afviste hr. Henrik Toft forslaget, og det forstår jeg godt, for det kan jo ikke være anderledes, som situationen ser ud.

Jeg vil gerne sige til hr. Grove, at det under mig lidt med denne skolemesterfacon. Det, der blev kritiseret, var de generelle bemærkninger til forslaget, mens de bemærkninger, der var til enkelte dele af forslaget, overhovedet ikke blev omtalt. Det er en mærkelig måde, synes jeg nok. Det er ikke så meget bemærkningerne, det handler om, selv om det selvfølgelig også gør det. Da socialistisk folkeparti fremsatte disse forslag, fremsatte vi seks forslag samlet, hvoraf det ene kommer for i dag, mens de andre kommer for i næste uge. Det er nok muligt, at forståelsen er svipset lidt, når man ikke har læst dem i sammenhæng. Det er rigtigt, at vi prioriterer beskæftigelsen meget højt, men vi prioriterer den naturligvis ikke højere end selve sundhedsbegrebet og patienterne osv., det er selvfølgelig det, der må komme allerførst. Dette være også sagt til ordføreren for DKP, som også var inde på det.

Der blev også fra hr. Groves side talt om, at der manglede noget i bemærkningerne. Jeg vil lige sige, at vi har da peget på bedrifts-

sundhedstjenesten, vi har da peget på ansættelser på hospitaler, vi har da peget på, at vi gerne vil have, at de ældre bliver længst muligt i deres eget hjem, og derfor må der blive tale om, at vi skal bruge mere personale. Det klientel, der så kommer på plejehjem og hospitaler, er jo tungere og dermed også mere plejkrævende. Det er dog med i vores bemærkninger.

Jeg skal gøre det meget kort, for nu er min taletid ved at løbe ud. Hr. Jes Schmidt sagde, at der i går var bevilget yderligere midler til nogle af disse uddannelser. Det glæder mig selvfølgelig at høre, men det var jo ikke sikkert, det var sket, hvis vi ikke allerede for et år siden havde fremsat disse forslag, og derfor kan det aldrig være en ulykke at fremsætte dem en gang til. Det var nærmest sådan, jeg forstod hr. Jes Schmidt. Ja, jeg må løbe ned, men vil komme herop igen.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg vil gerne kommentere en bemærkning, der faldt fra ordføreren for kristeligt folkeparti. Han ville gerne have undersøgt, hvor mange der benyttede uddannelsen som sygeplejerske til at tage ansættelse som sygeplejerske, og i den forbindelse brugte ordføreren ordene: »For hvor mange er uddannelsen spildt?« Efter min opfattelse er ingen uddannelse spildt, hvad enten man bagefter bruger den i et bestemt erhverv eller ej. Jeg minder om, hvad fru Bohr en gang sagde, da hun i et interview blev bebrejdet, at hun aldrig havde taget stilling som cand. mag. Hun havde taget cand. mag.-uddannelsen, den var langvarig, den var kostbar, og så siger intervieweren: »Føler De, det er rigtigt, at De har taget den uddannelse, der dermed er gået til spilde?« Hertil svarede fru Bohr: »Til spilde? Hvordan tror De, jeg rent menneskeligt ville have klaret mig i den familie uden en god uddannelse?«

Ingen uddannelse er spildt, den giver menneskelige værdier, ligegyldigt af hvilken art uddannelsen er.

Indenrigsministeren (Enggaard):

Hr. Bernhard Baunsgaard har ret, ingen uddannelse er spildt, det gælder også cand. mag.-uddannelsen.

[Indenrigsministeren]

Jeg skal ikke gøre mange bemærkninger i øvrigt til det, der er kommet frem i debatten her i dag, men i anledning af et spørgsmål fra hr. Grove og hr. Tyroll vedrørende prioriteringen af det forebyggende arbejde i forhold til andre sider af sundhedsvæsenet henviser jeg til den del af åbningstalen, som giver tilsagn om, at regeringen agter at fremkomme med forslag om prioriteringsråd og forebyggelsesråd, hvorved man er i stand til her i folketinget at kunne gå videre i de drøftelser, som man tidligere har haft.

Må jeg sige om antallet af sygeplejersker, som udnytter uddannelsen, at efter det for mig oplyste er det sådan, at praktisk taget alle, der gennemfører en sygeplejerskeuddannelse, også benytter den. Når det, som hr. Bernhard Baunsgaard rigtigt anførte, er sådan, at det antal personer, man har brug for for at kunne fylde et vist antal stillinger, er meget højere, op til 50 pct. højere, så hænger det sammen med den høje frekvens af deltidssansatte, ikke mindst inden for de uddannelsesområder, vi taler om her.

Jeg skal i øvrigt med hensyn til flaskehal-sene i disse uddannelser gentage, at dette er ikke alene et spørgsmål om økonomi, det er også – og måske først og fremmest – et spørgsmål om at finde nødvendige praktikmuligheder, det er et spørgsmål om at have det tilstrækkelige antal lærere til at gennemføre disse uddannelser, og, det vil jeg også lægge vægt på, det er et spørgsmål om den rigtige geografiske placering af uddannelserne. Det er ikke ud fra samfundshensyn lige-gyldigt, om en udvidelse af uddannelserne finder sted i Jylland eller den finder sted i hovedstadsområdet. Nogle af de uddannelser, jeg omtalte i mit første indlæg, ergo- og fysioterapeutuddannelserne, har de helt store mangeltal i det jyske område. Det er derfor, de bestræbelser, jeg vil gøre mig for at udvide disse uddannelser, primært sigter imod denne del af landet. Al erfaring viser, at hvis man udvider eller opbygger en uddannelse i en bestemt geografisk del af Danmark, så opnår man det bedste resultat, hvis dette sted falder sammen med det sted, hvor mangelen på de pågældende personalegrupper er størst.

Lad mig give den konkrete oplysning med hensyn til uddannelse af sygehjælpere – det er en af de kategorier, som flere har henvist til at der er en betydelig mangel på – at fra 1976 og op til i dag, hvis man realiserer de

seneste af de planer, som vi har kendskab til, og de beslutninger, vi har kendskab til, så vil uddannelsesstallet være steget med ca. 400. Vel, det løser ikke hele problemet, men det viser blot, at vi er på vej til at finde en løsning også på den del af problemet.

Pilgaard Andersen (FP):

Blot et par bemærkninger til fru Lilli Gyldenkilde, som betvivlede fremskridtspartiets socialpolitiske indstilling. Kan fru Lilli Gyldenkilde nævne ét eneste sted, hvor fremskridtspartiet ikke har været positivt indstillet, når det drejer sig om sociale områder? Det tror jeg nok fru Lilli Gyldenkilde vil få meget, meget store vanskeligheder med. Fru Lilli Gyldenkilde vil kende vores indstilling, hvis hun har læst vores besparelsesforslag. Vi har selvfølgelig en række, og hvis fru Lilli Gyldenkilde kun er kommet til en hundrede stykker, så kan det godt være, hun skal lidt længere frem for at finde dem vedrørende det socialpolitiske område.

Jeg synes, det var interessant at få at vide, at når SF skulle have det til at hænge sammen rent økonomisk, så havde de ét sted, de kunne spare. Det var på militæret. Prøv at lægge sammen, hvad det koster at opfylde de krav, som SF har rejst i lovforslag osv. her i folketinget. Det er meget, meget store beløb, det drejer sig om. Lad os se den sammenhæng. Lad os få et finanspolitisk oplæg. Det kan SF ikke præstere.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg skal bare lige kort sige til hr. Bernhard Baunsgaard og til ministeren, at jeg er enig i de bemærkninger, der faldt foranlediget af kristeligt folkepartis ordførers udtalelse om spild af uddannelser. Det var noget af det, jeg ikke nåede før.

Jeg er ked af, at ministeren ikke vil sige os blot en lille smule om, hvordan vi klarer problemerne med amter og kommuner. Skal vi herinde sidde og se på, at der ikke kan lovgives, fordi det er et amtsligt eller et kommunalt anliggende, når man ikke opfylder sine forpligtelser derude? Det gælder ikke kun på dette her, men især på et andet område. Kan man da slet intet gøre herindefra? Vi kan jo komme ud i nogle situationer, hvor andre love får nogle virkninger på grund af, at kommuner og amter ikke opfylder deres for-

[Lilli Gyldenkilde]

pligtelser. Jeg ved godt, det bliver en lang diskussion, hvis man virkelig skal gennemdrøfte det, men det er altså nødvendigt, at man i hvert fald tager aspektet op og vil drøfte det lidt.

Jeg skal sige til ordføreren for fremskridtspartiet, at jeg har selvfølgelig ikke i sinde at gå ind i en lang debat om, hvordan det ser ud med fremskridtspartiets ændringsforslag til finanslovsforslaget. Det kan man jo læse i aviserne i øjeblikket, så det er ikke nødvendigt at nævne det her.

Jeg skal en gang til sige tak til dem, der har villet gå ind på dette forslag. Jeg håber, vi i udvalget kan få så mange oplysninger frem som overhovedet muligt. Det kunne jo tænkes, at vi kunne få så mange oplysninger frem, at der var nogle, der ville ændre deres indstilling til det. Det håber jeg i hvert fald. Bl. a. er det helt givet, at der for fysioterapeuter og ergoterapeuter og på jordemoderområdet og sundhedsplejerskeområdet er nogle helt klare problemer. Det håber jeg vi kan få talt nærmere om i udvalget og nå frem til noget fornuftigt om.

Helga Soltau (DR):

Jeg kunne også have lyst til at komme med en kommentar til kristeligt folkeparti med hensyn til spildinvestering, når det drejer sig om en sygeplejerskeuddannelse. Det er trods alt et af de fag, hvor man meget, meget let kan vende tilbage, hvis man har været væk i en periode, og det er virkelig et fag, som er vigtigt i vores samfund. Der kan være spørgsmål om arbejds løn, og der kan være spørgsmål om arbejdstid, men det er jo også noget af det, der er vigtigt i en familie, i et hjem, at der er mulighed for fleksibilitet.

SF er i bemærkningerne til forslaget med hensyn til sygeplejeeleverne inde på, at det er vigtigt, at de får samfundskundskab med i deres uddannelse. Jeg vil gerne påpege, at det er mindst lige så vigtigt, at de får menneskekundskab. Det er et spørgsmål om kendskab til psykologi, et spørgsmål om, hvordan folk reagerer, og hvordan mennesker egentlig kan klare sig.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Karlskov Jensen):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til kommunaludvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel [af Pilgaard Andersen (FP) m. fl.].

(Lovforslag nr. L 55. Fremsat 24/10 78).

Sammen med denne sag foretoges den under punkt 11 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

11) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel. (Begrænsning af de selvstændiges egenperiode fra 5 til 3 uger) [af Palle Simonsen (KF), Yvonne Herløv Andersen (CD), Niels Helveg Petersen (RV), Chr. Christensen (KrF) m. fl.].

(Lovforslag nr. L 59. Fremsat 26/10 78).

Lovforslagene sættes til forhandling.

Forhandling

Socialministeren (Erling Jensen):

Det er, som anført i bemærkningerne til det førstnævnte lovforslag, jo ikke første gang, vi her i tinget skal tage stilling til spørgsmål vedrørende dagpengelovens bestemmelser om arbejdsgiverperioden. Jeg skal kort nævne de seneste forslag herom.

Som bekendt vedtog folkettingen i tilknytning til augustforlig II-forhandlingerne et forslag, hvorefter det offentlige foreløbig for en periode på 3 år fra den 1. januar 1978 refunderer arbejdsgivernes udgifter til sygedagpengene i fjerde og femte sygeuge. Forslaget var som et led i det samlede forlig udtryk for et ønske om at nedsætte erhvervslivets omkostninger og dermed stimulere be-